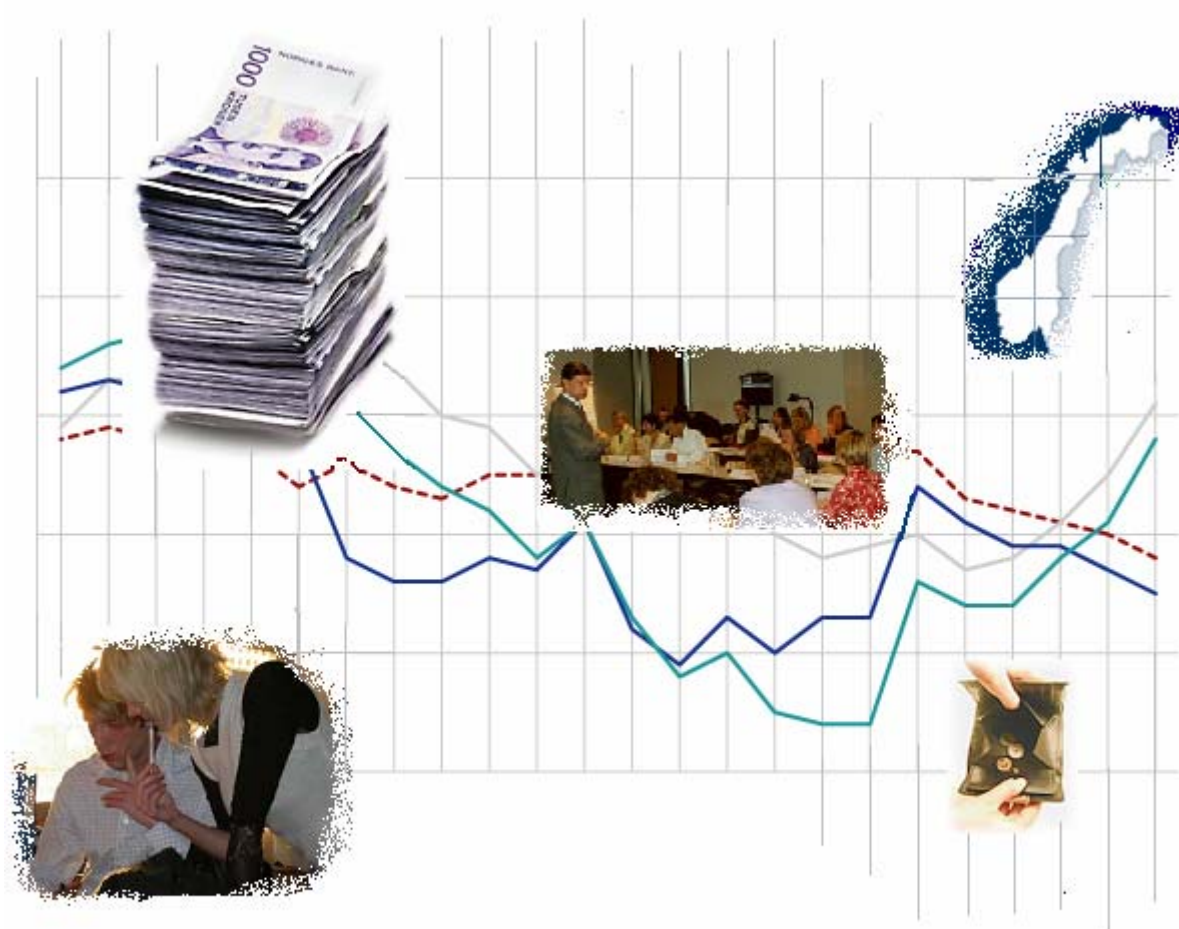

Samfunnsøkonomisk utdanning på NTNU og yrkeslivet 2002

En undersøkelse utført av Fagutvalget for
samfunnsøkonomi i samarbeid med Institutt for
samfunnsøkonomi, NTNU

Forord

Høsten 2002 sendte studentforeningen ved Institutt for samfunnsøkonomi (ISØ), NTNU ut en spørreundersøkelse til uteksaminerte Cand. polit'er fra ISØ. Dette er den første undersøkelsen av denne typen som er blitt gjort ved instituttet.

Formålet med undersøkelsen var å danne et bilde av yrkesmuligheter og lønn, samt å få en vurdering av hvordan utdanningen i samfunnsøkonomi ved NTNU, er til nytte i arbeidslivet. Vi håper at undersøkelsen vil gi nåværende og framtidige studenter bedre informasjon om hva utdanningen kan brukes til.

Jeg vil rette en takk til Institutt for samfunnsøkonomi for dekking av utgifter i forbindelse av spørreundersøkelsen. En spesiell takk til Øystein Røkke (ISØ) som bistod med adresselister og gode råd. Ragnar Torvik (ISØ) skal også ha takk for gode råd i forbindelse med presentasjonen av stoffet. Takk også til Gerd Helene Holm (ISØ) og Kristin Granhaug (Pareto) og alle som bistod ved utsendelsen av spørreskjemaene.

Og ikke minst, takk til alle dere som tok dere tid til å svare!

Trondheim 15.01.03

Bjørn Eggen Hermansen

Innledning

Formålet med undersøkelsen

Formålet med undersøkelsen er å få bedre kunnskaper om yrkesmuligheter, lønn samt en vurdering fra tidligere studenter av hvordan utdanningen i samfunnsøkonomi ved NTNU har vært til nytte for dem og deres karriere i arbeidslivet. Vi håper at undersøkelsen vil gi nåværende og framtidige studenter et bedre grunnlag for hva denne utdanningen og kompetansen kan brukes til.

Spørreskjema

Spørsmålene, vi stilte i undersøkelsen, er i hovedsak konsentrert om følgende tre tema:

- 1) forhold rundt første ansettelse,
- 2) forhold rundt nåværende stilling, og
- 3) om nytten av studiet i forhold til arbeidslivet.

Spørsmålene til første tema skal belyse forhold rundt første ansettelse som lønn, stilling, arbeidsgiver, tidspunkt for ansettelse i forhold til uteksaminering samt om kandidatene er fornøyd med de stillingene de ble ansatt i. Spørsmålene til andre tema gir muligheter for en beskrivelse av hvordan lønnen utvikles i årene etter uteksaminering, man kan også få et inntrykk av endring i stillingstyper, arbeidsgivere og bransjer etter hvert som karrieren utvikler seg. Spørsmålene i det tredje ber kandidatene vurdere hvor godt forberedt de ble for arbeidslivet med hovedfag i samfunnsøkonomi. De blir også spurt om det er enkelte fag som de har hatt spesiell god bruk for og/eller om det er fag de savner i utdannelsen. Det er også spørsmål om etter- eller videreutdanning.

Innsamlet datamateriale

I 1991 ble den første kandidaten i sosialøkonomi uteksaminert og fram til august 2002 har totalt 107 tatt hovedfag ved ISØ. Spørreundersøkelsen ble sendt til 93 personer. Flesteparten av de resterende var stipendiater fra utviklingsland og noen fant vi ikke adressen til. Vi har mottatt 56 svar som gir en svarandel på 60 % derav 34 % kvinner. Kvinnene utgjør 42 % av de uteksaminerte kandidatene Tabell 1 viser oversikt over antall utsendte skjema og antall respondenter.

Blant noen av årskullene var svarprosenten lav noe som øker sannsynligheten for feil. I analysen er årskull slått sammen i enkelte av diagrammene, dette kan bidra til å gi et mer representativt bilde.

Gjennomsnittlig alder ved uteksaminering er beregnet til 27 år.

Tabell 1. Andel svar i forhold til utsendte spørreskjema fordelt på årskull

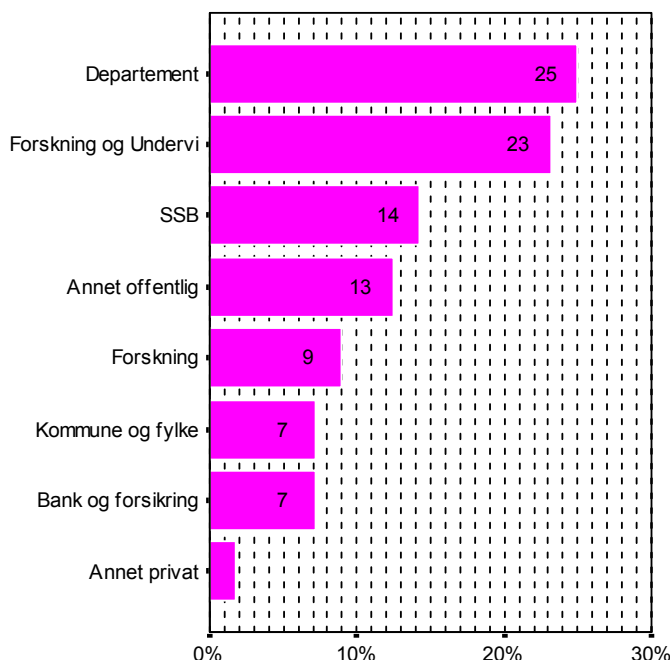
År	'91	'92	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02
Sendt ut til	6	3	2	4	13	21	9	10	10	10	1	7
Respondenter	4	3	1	2	10	11	7	3	7	5	1	2

Resultater med kommentar

Spørsmålene i undersøkelsen er i hovedsak konsentrert om følgende tre tema: 1) forhold rundt første ansettelse, 2) opplysninger om nåværende stilling, og 3) nytten av studiet i forhold til arbeidslivet. De viktigste resultatene og aspektene ved undersøkelsen er illustrert grafisk, beskrevet og kommentert i teksten fortløpende.

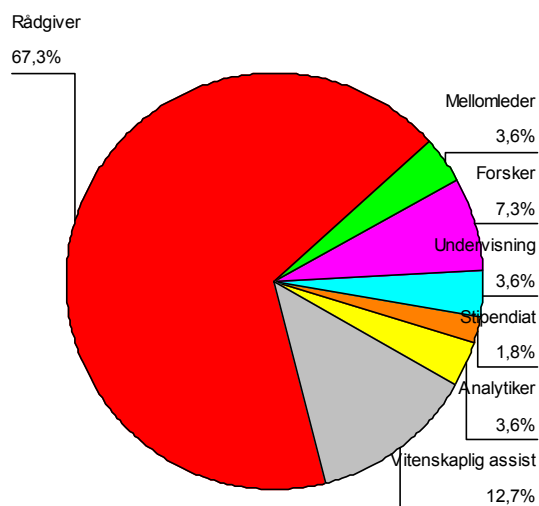
Første ansettelse etter uteksaminering

I undersøkelsen ble respondentene spurt om forhold vedrørende sin første ansettelse som samfunnsøkonom. Her presenteres resultatene for bransjevis fordeling, stillingstype, startlønn, tiden fra uteksaminering til første ansettelse, fornøydhetsgrad med stillingen og geografisk fordeling.

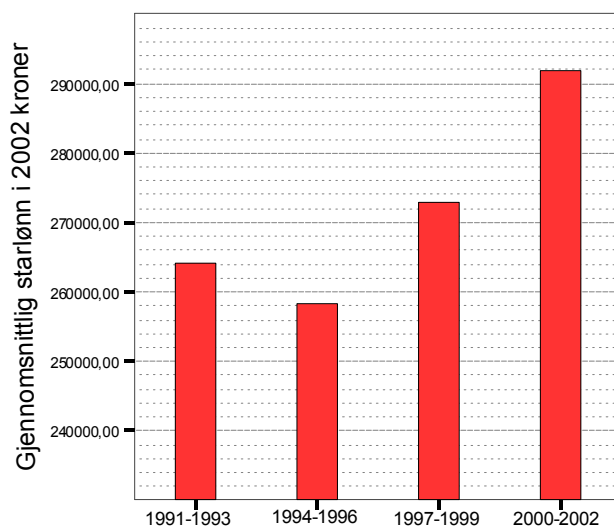
Figur 1. Bransjevis fordeling første ansettelse

Figur 1 viser fordelingen av respondenter etter bransje eller enkelte arbeidsgivere som ansetter en særlig stor andel av kandidatene. Av de som jobber i departement er det ca 40 % som oppgir i finansdepartementet som første arbeidsplass. I kategorien forskning og undervisning inngår ansatte på universitet og høyskoler som sammen med kategorien forskning utgjør hele 32 %. Kategorien forskning inneholder de som jobber i rene forskningsorganisasjoner. Bank og forsikring og annen privat virksomhet utgjør bare 9 %.

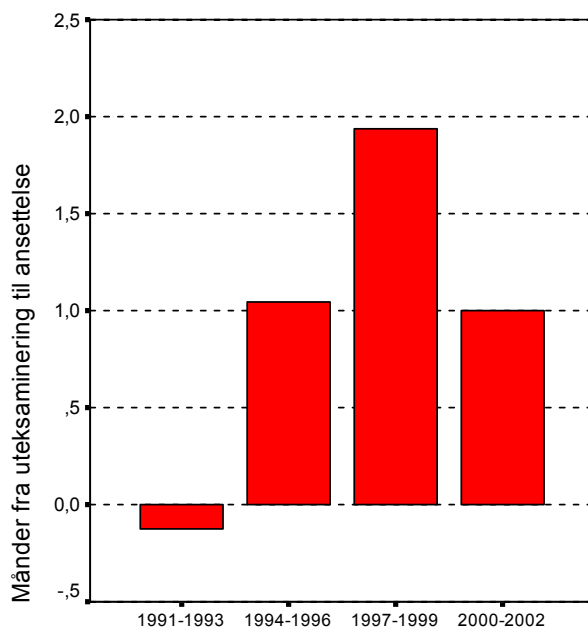
Figur 2. Stillingstyper første arbeidsår

På spørsmål om stillingstype viser figur 2 at 67,3 prosent ble ansatt i rådgiverstillinger. Dette inkluderer konsulenter og førstekonsulenter. De fleste som ble ansatt i departementer, SSB og kommuner, går inn i rådgiverstillinger. Svarene fra disse respondentene viser stor variasjon i arbeidsoppgaver, mange oppgir økonomiske analyser, utarbeidelse av statistikk, budsjettarbeid og overvåkning av den økonomiske utviklingen. I underkant av 15 % starter som vitenskapelige assistenter og stipendiater. Alle i denne gruppen oppgir ISØ som første arbeidsgiver. I kategorien undervisning inngår andre vitenskapelig ansatte på universiteter og høyskoler.

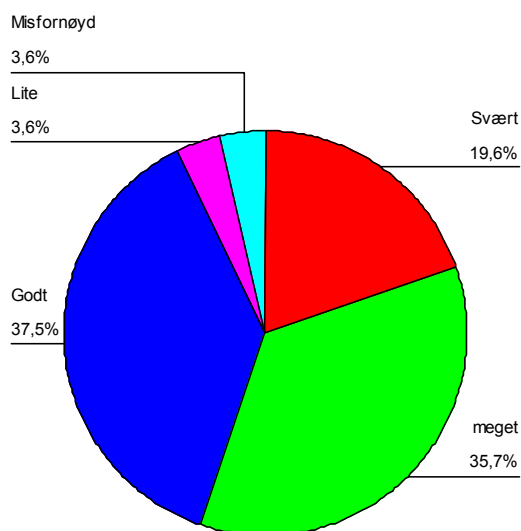
Figur 3. Brutto startlønn over tid i 2002 kroner

Figur 3 viser gjennomsnittlig startlønn for perioden 1991 – 2002. Tre og tre årskull er slått sammen.

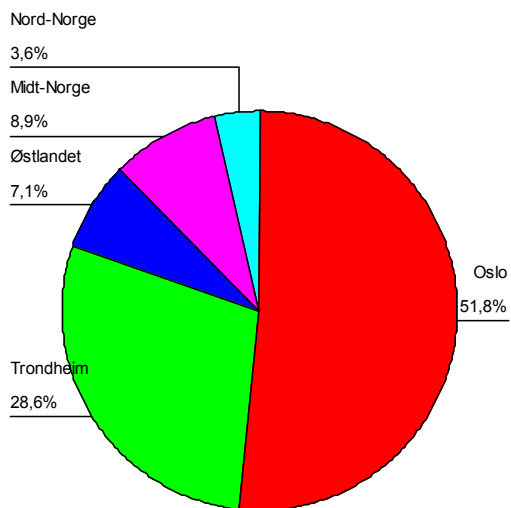
Figur 4. Tid mellom uteksaminering og ansettelse

Figur 4 viser gjennomsnittlig tid mellom uteksaminering og tilknytning til første arbeidsgiver fordelt etter uteksamineringsåret. Gjennomsnittlig for alle respondentene tok det drøyt en måned fra avlagt eksamen til ansettelse.

Figur 5. Fornøyd med første stilling

Svarene referert i figur 5. viser at samfunnsøkonomene fra NTNU stort sett får jobber de er godt, meget eller svært fornøyde med (ca 93 %). På spørsmål om kandidatene ønsket seg den jobbtypen de fikk da de studerte, svarer 76 % av respondentene ja. Under ansettelsesprosessen ble 14,5 % kontaktet av arbeidsgiver, mens 85,5 % søkte selv aktivt. Ca 35 % valgte mellom flere jobbtillbud.

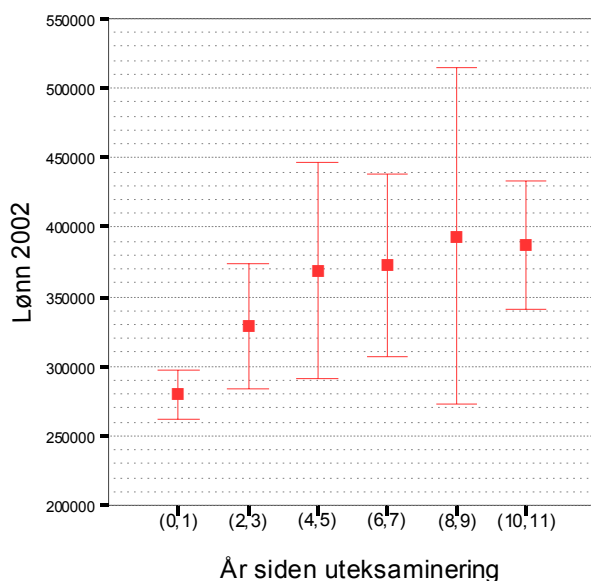

Figur 6. Geografisk fordeling første ansettelse

Diagrammet i figur 6 viser at arbeidsmarkedet i Oslo (52 %) og Trondheim (29 %) er det viktigste mottakere av kandidater fra ISØ. Ingen av respondentene hadde sin første arbeidsplass i Bergen, Stavanger, på Vestlandet eller i Sør-Norge.

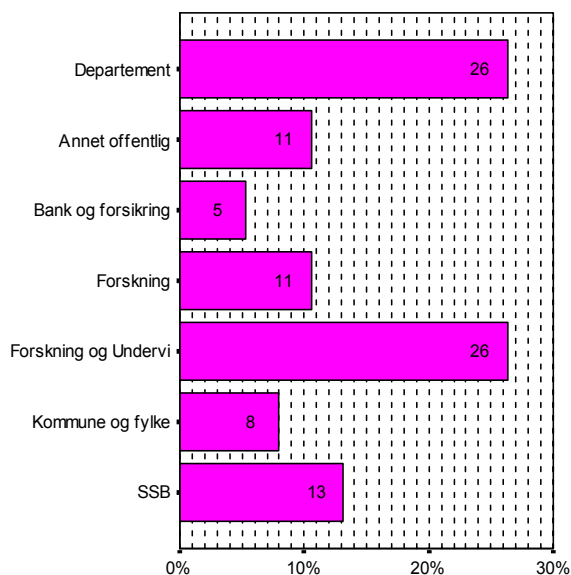
Nåværende ansettelse

Når det gjelder nåværende ansettelse og stilling ble respondentene ble spurt om brutto lønn i 2002, arbeidsgiver, sted og nåværende stillingstype. Hensikten med disse spørsmålene er å gi et inntrykk av karrieremulighetene til kandidatene uteksaminert ved ISØ. I figurparene 8a-8b og 9a-9b er bransje og stillingstype for første ansettelse sammenlignet med bransje og stillingstype for nåværende ansettelse. Dette gjelder kun for respondenter uteksaminert før 1998. Blant disse respondentene er 74 % uteksaminert for sju til fem år siden i 2002 (se tabell 1).

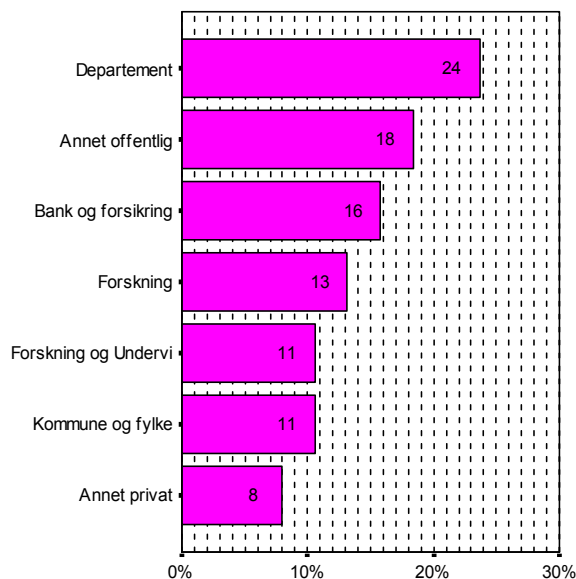

Figur 7. Lønnsutvikling

Figur 7. viser gjennomsnittlig lønn med ett standardavvik som gir et mål på spredningen. I diagrammet er to og to årskull slått sammen slik at (0,1) er årskullene 2002 og 2001 som ble uteksaminert for henholdsvis null og ett år før dato for undersøkelsen. Gjennomsnittslønn for kvinner er 358.063 kroner og for menn 363.677 kroner. Det er litt større spredning i lønn blant kvinnene, det er også relativt flere kvinner i de senere årskullene enn i de første. Et interessant og ikke forventet funn i undersøkelsen er at gjennomsnittslønna blant kvinner er ca 35.000 kroner høyere enn blant menn i gruppen med mellom 6 og 7 år siden uteksaminering. Denne gruppen inneholder relativt mange respondenter av begge kjønn. Det er ellers en gjennomgående trend blant alle årskullene at lønnsutviklingen varierer mye fra person til person. Gjennomsnittslønna for de som jobber i det private er 422.545 kroner og i det offentlige 344.769 kroner. Den høyeste lønnen i utvalget er 550.000. Vedkommende er i gruppe (6,7) og arbeider i næringslivet.

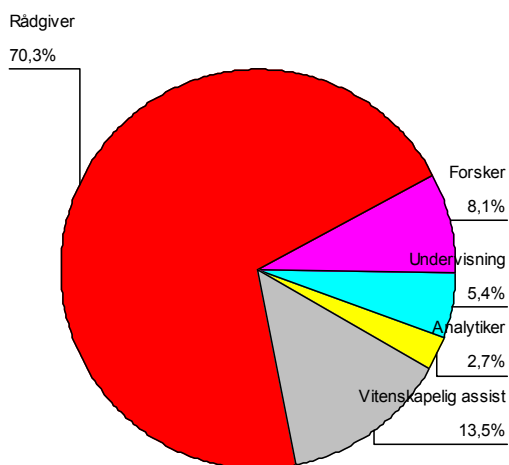

Figur 8a. Bransjevis fordeling første år

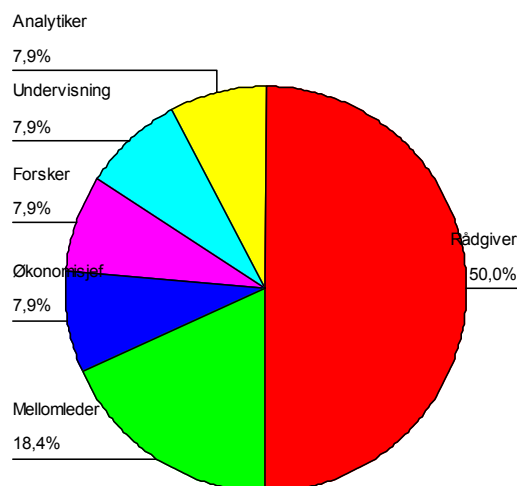

Figur 8b. Bransjevis fordeling etter fem år

Figur 8a og 8b viser bransjevis fordeling for første ansettelse og nåværende ansettelse for respondenter uteksaminert før 1998. Andelen som er ansatt i departement er relativt lik i de to figurene, men både kategoriene annet privat og bank/forsikring ansetter en større andel med erfarne samfunnsøkonomer. Forskning og undervisning har redusert sin andel noe som antakelig kommer av den høye andelen som oppgir vitenskapelig assistent som sin første stilling. Når det gjelder SSB så har det kun vært folk som har sluttet i perioden, det har ikke vært nye tilsetninger blant respondentene.

Figur 9a. Stillingstyper første ansettelse

Figur 9b. Stillingstyper fem år senere

Figur 9a og 9b viser fordelingen av stillingstyper for første ansettelse og nåværende ansettelse for respondenter uteksaminert før 1998. I forhold til første ansettelse er andelen rådgivere blitt lavere, stipendiater og vitenskapelige assistenter er borte. Andelen av mellomledere,

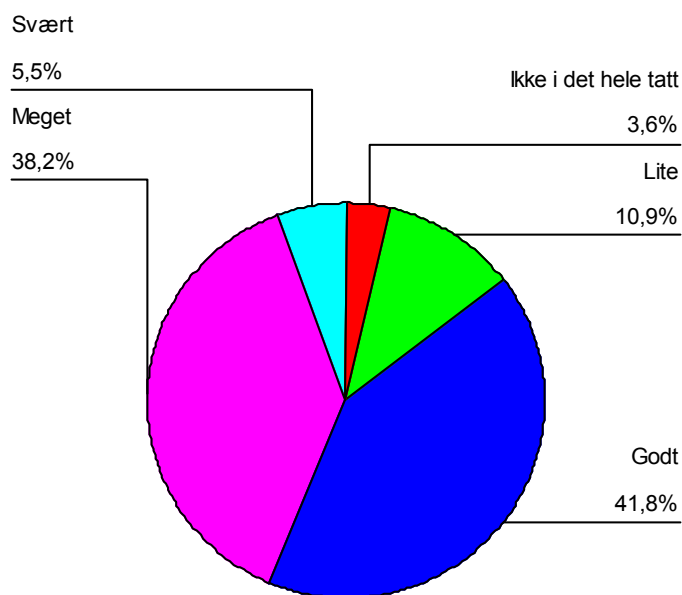
økonomisjefer og analytikere har økt. Det er relativt små forandringer i kategorien forsker og undervisning som inneholder vitenskapelig ansatte ved universiteter og høyskoler. I kategorien rådgiver blir det ikke skilt mellom respondenter som oppgir konsulent, førstekonsulent eller senior konsulent.

Nytten av utdanninga i arbeidslivet

Respondentene ble spurt om forhold vedrørende nytten av studiet i forhold til arbeidslivet, og generelle spørsmål om videreutdanningse.

På spørsmål om det hovedsakelig var hovedfagsutdannelsen ved ISØ som gjorde dem kvalifiserte til første stilling, er 80 % av svarene ja. Blant de 20 % som svarer nei, er det mange som trekker fram utdanninge fra høyere grad generelt som hovedkvalifikasjon. Andre legger vekt på personlige egenskaper eller tidligere arbeidserfaring, i tillegg til hovedfagsutdannelsen.

Ca. 30 % av kandidatene har en form for etterutdanning. Dette varierer fra heltidsstudier på doktorgrad og masternivå, til interne kurs på arbeidsplassen. Det er en del som har tatt kurs i bedriftsøkonomi, organisasjon og ledelse, pedagogikk eller metodefag.

Figur 10. Hvor godt forberedt for arbeidslivet

På spørsmålet "Synes du at hovedfagsutdannelsen fra NTNU gjorde deg godt forberedt til arbeidslivet?" viser figur 10 at 85,5 % synes de var godt, meget eller svært godt forberedt til arbeidslivet.

Det ble også spurt om fag eller deler av fag som de har hatt spesielt god bruk for. Av de som ikke svarer blankt eller nei trekker mange fram metode, tankemåte, prosessen med hovedfagsoppgaven og økonomisk teori generelt. Blant mer spesifikke fag er variasjonen stor. Makroøkonomi, arbeidsmarkedsøkonomi, kommunaløkonomi, økonometri og ressursøkonomi blir trukket fram av flere. Noen nevner også at en bred grad dvs. at fag fra andre fagområder som inngår i Cand. Mag. grad eller lignende, er en fordel.

På spørsmål om det er noen fag de savner i sin utdannelse er det mange som svarer blankt eller nei. Noen hadde ønsket seg en noe mer praktisk innretting av studiene. Opplæring i bruk av dataverktøy, mer metode, regnskap, bedriftsøkonomi, finans og mer praktisk økonometri/statistikk ble nevnt av flere.